

ДВА МАЛЮНКИ.

I. Місячне сяєво.

Червона кімната була освічена червоним ліхтарем. Єдине вікно було відчинене, червоні навіски в половину закривали його, але все-ж таки у хатку-цяцьку вливалось зеленасте, сумне сяєво місяця. Червоне світло в порівнянню з ним здавалось таке грубе і негарне, а головне без життя, що той, хто з початку любувався ефектом усіх огневих відтінків і перейшов потім у бліду місячну смугу, здивувався-б, як то могло йому подобатися світло ліхтаря.

Як раз там, де місяць уже зовсім виразно панував, стояло кріселко і на його то майже упала панна Бетті, прибігши з шумної, веселої салі. Її маленька, струнка постать у темно-зеленій фуляровій сукні з пишними по лікоть рукавами здавалася зовсім мізерною при сьм змаганню світла і сяєва. Бліде личко ще більше зблідло, карі блискучі очі згасли і з жвавої, вередливої та острої красуні стала якась негарна маленька людина.

Вона втікла відти, бо їй стало таке нудне, таке немиле все те панство з його порожніми речами...

— Порожніми? — Вдумалась дівчина у се слово. — Яке воно виразне! Справді в їх розмовах нема змісту.

Що се за гадки у неї? З якого часу? І сама не знає. Щось, десь чула. Так, уривки якихсь думок... Либонь випадково будши у громадці фантастів, (вони завжди щось таке серйозне говорять) вхопила кілька слів і от що!

Досі вона чула і так думала, що вони — їх гурток, се, так сказати, найвисші люде у городі, а тепер здивовано питала, чим вони висші? Правда, є давно готова фраза: „Тим, що у нас найбільш розвинений естетичний смак, а се відріжняє людину від тварі“. Але тепер вона пересвідчилася, що все те дурниця. Висше — се думки. Де вони у їх? Якось то вона була у пекарні (чого туди зайшла?) — На столі лежало колоте порося, сите, біле. Тепер всі знайомі та родичі*) здають ся таким самим білим тілом без душі. Як гидко! Що згадала! Мов день без сонця, таке її житє. Ні на чім душею відпочити ні давно, ні тепер, ні на далі!... І її долю вважають щасливою! Хоч би хвилиночку справжнього житя — житя думок... За неї віддала-б і вроду, і богатство, і все, все!...

Ох, отсе червоне сьвітло! Яке воно! Нехай тільки один місяць сьвітить сюди. Панна Бетті раптово схопила ся, щоб загасити навісний ліхтар, коли в сю мить двері відчинили ся і висока, огрядна панна, білолиця, чорноока, в пишній сукні, зупинилася серед хати вся облита крівавим сьвітлом.

— Де ти, Бетті? Та що з тобою? — здивувалася панна, розглядаючи зворушене личко. — Іди бо у салю! Там, коли тебе нема, твому царюваню доводить ся гірко. Ліна Згірська всіх чарує, а тебе нема. О, яка-ж ти бліда! Се місячне сяєво так погано впливає на тебе.

Перші думки зникли, мов їх і не було. Панна Бетті забула їх, а місячне промінє здало ся зовсім непривітним, навіть неприємним, і вона різким рухом спустила штору, поспішаючи у салю. Місячне сяєво зникло...

*) Свояки.

II. У лісі.

Сонце заходило.

Через подвір'я панів Марченків дві високі тополі, що стояли біля рундука, вже поклали довгі тіні аж до самих воріт. Вся хазяйська родина зібрала ся пити чай під тією тополею, що праворуч, бо відти добре видно ліс, що обгортав їх хутір і дорогу, яка пролягала поуз ворота. Вигляд був зовсім коротенький і очі зупинялись зараз на високій, зеленій стіні „Великого ліса“.

Панні Христі у сю хвилину (як і завсїди) здавало ся, що ліс заступив їй не тільки синє небо, але й усе жите. Скільки раз не оглядала ся вона, наче сподїваючись знайти просвіт, та все бачила лиш давно знайому зелену заслону.

За столом панувала тиша. Сухе, похмурне обличчє пана Марченка було дуже невдоволене і він мовчав; тому й ніхто не сьмїв вимовити слова.

— Тату — осьмілилась менша дочка Оксана ледве чутним голосом і вся холодїючи від власної сьміливости — коли пошлете за поштою?

— Тоді як буде час! — різко, мов увірвавши відказав батько та відразу допивши склянку, пішов до загонів. У його грудях кипіло. Що се за дівчата — його дочки? Відкіль у їх цікавість до пошти? Що їм вона? Се матусин смак! Йому було так чудно і дико, що вони могли цікавитись, думати, мати свої мрії, свої бажання, як усі люде. Вони?!... Його родина!? Таке!

За столом все-ж панувало мовчанє. Не те, щоб їх стурбував гнів пана Марченка — се не першина, а так було чогось тяжко, тяжко, мов би „Великий ліс“ ще тісніше обступив навколо.

Пані перемивала склянки, панни стали шити. Помалу темніло, скрізь було тихо, спокійно. Лісовий хутір нагадував той став, де чорна вода зовсім зацьвіла і ніколи не ворухнеть ся за стїною густого верболозу. За зеленою заслonoю змарніла, зівяла пані, така-ж доля судила ся й її дочкам. А батькови що? Йому вони потрібні, як і все в господі. Се наймички. Ні. Се раби!

Ніхто не заглядав на сей загублений у гущавині двір, мов усіх лякав його мертвий спокій. А коли який подорожний їхав поуз двір і чистий, голосний дзвоник лунав і розсилав ся у листю верховітя, всім ставало сумно, аж моторошно, ніби вони були закуті у темницю. Дзвоник усе тихшав і тихшав, далі зовсім стихав, а зворушений ліс ще довго гомонів про якісь невеселі, гнітючі думи і тоді у йому прокидалось тасмне, та все таке-ж пригнічене, не-сміливе житє...

— Почта! — побачила Оксана знайомий пакет у руках наймички.

— Се Мусій був на ярмарку і взяв її — сказала дівчина, віддаючи пошту.

Христя швиденько розрізала книжку і стала читати у голос. Се були листи одного українського діяча. Чимсь гарним, рідним повіяло на всіх з того давнього ідейного кола, котре як дійсність вставало перед ними.

— Ото справжнє житє! — вирвалось у Оксани, коли сестра скінчила. Всім відразу стало так тяжко, так пекуче сумно, мов у сих словах вони цілком зрозуміли всю непереможну силу „Великого ліса“, непереможну як смерть, і поруч широку волю і сонце. Але в купі з тим то була і ніяковість, що кожда показала, що дієть ся у неї на серці, а вони всі жили лише у своїх думках...

Вони довго так сиділи. Над верхівями „Великого ліса“ заблищав тонкий серп місяця. У лісі було непорушно тихо як у домовині. На подвір'ю спочатку чув ся несьмільливий рух, тай він затих, немов усім було страшно віді-звати ся...

Надія Ж. Жибалвич.

